

Monede de la Mircea cel Bătrîn descoperite la București

Comunicarea de față își propune prezentarea unui grup de monede emise în bătăniile lui Mircea cel Bătrîn descoperite pentru prima oară pe teritoriul orașului Capitală și aflate în prezent în colecțiile Muzeului de istorie a municipiului București.

Pieseile ne-au fost puse la dispoziție de arheologul Panait I. Panait, care le-a descoperit în săpăturile efectuate în anii 1966/1967 în necropola veche a satului Măicânești¹ a cărui vatră se află în actualul cartier N. V. al Bucureștilor numit Străulești.

Se poate afirma astăzi că determinarea monedelor lui Mircea cel Bătrîn nu mai constituie de mult o problemă pentru numismați. Descoperirea unui număr impresionant de monede aparținând acestui voievod — cum ar fi cele două tezaure publicate în anii 1887 și 1892 de către L. Réthy², fostul conservator al Cabinetului numismatic de pe lângă muzeul național maghiar din Budapesta, cel descoperit în anul 1906 pe Dealul Bădila³ din comuna Niculițel, tezaurul de la Gura Șuții⁴ (1937), cel de la Constanța⁵ semnalat în anul 1938, precum și marele tezaur conținând 6165 monede descoperite la Tirgoviște⁶ în anul 1965 din care 6090 aparținând lui Mircea cel Bătrîn, precum și unele descoperiri izolate ca cele de la Vădastra⁷ etc. — au ușurat mult studiul acestor emisiuni prilejuind publicarea unor lucrări deosebit de valoroase⁸.

Deși puține la număr, — în raport cu volumul mare de monede aflate în tezaure — considerăm utilă prezentarea pieselor de la Străulești-Măicânești din două motive și anume: ele sînt primele descoperiri de acest gen făcute în centrul Cîmpiei române, deoarece după cum ne informează numismatul Octavian Iliescu, ele apar mai frecvent în partea de sud-vest a țării și Transilvaniei, iar în al doilea rînd toate cele șase piese prezintă seria de monede ce au pe revers dezbătuta legendă: † *MIROES* *BA* *TRIN* *VS*.

¹ Panait I. Panait, *Încercuturile orașului la lumina cercetărilor arheologice*, în „București, Materiale de istorie și muzeografie”, M.I.B., București, 1967, vol. V, p. 13.

² L. Réthy, *Colecția de monede românești a lui Dobócski*, în *Arheolog. Értesítő*, 1887, p. 313; idem 1892, p. 434; C. Moisil, B.S.N.R., anul X, nr. 20, 1913, p. 46.

³ C. Moisil, op. cit., p. 46.

⁴ O. Iliescu, *Cel dintîi simpozion de numismatică feudală românească*, în „Studii”, an. XVIII, nr. 5, pp. 1134—1135.

⁵ Ibidem.

⁶ Ibidem.

⁷ Corneliu N. Mateescu, *Contribuție la studiul monedelor lui Mircea cel Bătrîn: Un ducat găsit la Vădastra S.C.N.*, III, Ed. Acad. R.P.R., București, 1960, p. 279.

⁸ Vezi lucrările lui C. Moisil și Octavian Iliescu privind monedele lui Mircea cel Bătrîn.

+ *Qeiru-Han*⁸ monede emise în a doua parte a domniei lui Mircea cel Bătrîn și a cărui înțeles nu a fost încă dezlegat⁹.

Având în vedere raritatea acestor emisiuni și problematica ce o ridică în numismatica contemporană, vom face prezentarea lor în ordinea descoperirii.

În campania de săpături din vara anului 1966 au fost scoase din necropola veche de la Străulești trei exemplare.

Prima piesă reprezintă un ducat din argint ¹⁰, cu diametrul de 16 mm iar greutatea de 0,450 g. Pe avers figura domnitorului în tunică, ținând în mina dreaptă o lance, în stînga probabil globul cu cruce, această parte lipsește monedei noastre care are lipsă 1/3 din metal. În partea dreaptă legenda: *PRVBO* scrisă cu litere slave. Pe revers legendă circulară: *PRVBO* scrisă cu minuscule gotice așa-numita scriere fracturată — Frakturshrift ¹¹. În cîmp, scut inclinat spre dreapta împărțit în două cartiere, fasciat, în primul, în al doilea plin. În colțul din stînga scutul este timbrat de un coif în profil spre dreapta deasupra căruia se află așvii cu capul întors spre stînga ținînd în cioc o cruce, și aripile larg desfăcute (fig. 1).

Al doilea exemplar descoperit în mormântul 47 este un ban¹² din argint avînd diametrul de 11 mm și greutatea de 0,350 g. Aversul enepigra reprezintă o cruce mare ancorată avînd în fiecare cartier cîte trei perle reliefate. Reversul de asemenea este anepigraf. În dreapta scut despăcat, în primul cartier cu trei fascii în al doilea plin. În colțul din stînga scutul este timbrat de o acvilă cu capul întors spre stînga și aripile strîse. În cîmpul din dreapta sus 2 perle reliefate. Cerc perlat exterior (fig. 2).

A treia piesă reprezintă tot o monedă divizionară ce iese însă din cadrul emisiunilor cunoscute, atât în ce privește monedele lui Mircea cel Bătrîn cît și cele ante și posterioare lui. Moneda este de argint¹³ cu diametrul de 10 mm și greutatea de 0,30 g. Aversul prezintă în centru un personaj văzut din față, în picioare, cu coroană pe cap, fața este încadrată de barbă și poartă vestiment lung. Mina dreaptă este îndoită de la cot și ține un buzduș cu măciucă în colțuri, în mina stîngă ridicată globul cu cruce. În colțul din stînga, jos, o stea cu cinci raze, în cel din dreapta o siglă sau rest din legendă pe care nu reușim încă să le descifrăm parte din reprezentare ieșind din cadrul cîmpului monedei. Revers: anepigraf, scut despicat plasat în centru, în cartierul din dreapta o reprezentare neclară, în stînga pînă.

Bara ce desparte scutul în două cade în partea de jos pe o cruce oblică. Considerăm această piesă deosebit de valoroasă deoarece avem certitudinea că ne aflăm în fața unui exemplar inedit. În materialele pe

* Octavian Blescu, *Indreptări în unele emisiuni monetare feudale ale Țărilor Române*, în *S.C.N.*, I. Ed. Acad. R.S.R., Buc. 1957, p. 230.

¹⁰ M.L.M.B., Int. nr. 12549.

¹¹ C. Mollet, *op. cit.*, p. 48.

⁴⁰ M. I. M. B., *l. op.*, 12510.¹⁰ Ibidem, loc. cit. 12501.

1. Ducat de la Mircea cel Bătrân.

care am avut posibilitatea să le cercetăm pînă în prezent nu am găsit un exemplar asemănător cu cel descris mai sus (fig. 3).

În general raritatea acestor monede mărunte precum și starea de conservare precară în majoritatea cazurilor, îngreunează mult studiul lor.

2. Ban de la Mircea cel Bătrân.

La aceasta se adaugă și numărul relativ mic de monede divizionare descoperite în țară. Moneda la care ne referim, deși bine conservată, datorită unei baterii mai puțin îngrijită care nu dă posibilitatea interpretării clare a legendei de pe avers precum și a reprezentării din

3. Ban de la Mircea cel Bătrân.

4. Ducași de la Mircea cel Bătrân.

partea dreaptă a scutului aflat pe revers, pune multe semne de întrebare atribuirii ei. Deși s-a găsit într-o necropolă în care sînt semnalate numai monede de la Mircea cel Bătrîn și este foarte greu să o atribuim acestui voievod de la care avem numeroase tezaure dar din care tipul relatat lipsește cu desăvîrșire. Totuși, ipotetic sîntem de părere că ne aflăm în fața unei variante inedite aparținînd acestuia deoarece dovezile numismatice coroborate cu cele arheologice nu ne permit atribuirea

acestei monede nici unui domnitor prea îndepărtat domniei lui Mircea cel Bătrîn cu ale cărei emisiuni a fost găsită.

Cu prilejul săpăturilor efectuate în anul următor 1967 s-au scos din aceeași necropolă de la Străulești din mormintele 63, 67 și 68 alți trei ducați¹¹ de la Mircea cel Bătrîn.

Monedele sînt din argint cu diametrul de 13 mm și greutatea variînd între 0,43—0,53 g.

Toate sînt de același tip. Pe avers legenda cuprinzînd numele și titlul lui Mircea, scrisă cu litere slave, domnitorul în picioare în tunică, ține în mina dreaptă o lance drept în jos, în mina stîngă globul cu cruce. Totul în cerc perlat exterior. Pe revers în interiorul unui cerc perlat legenda circulară care este cu mici diferențe aceeași pentru cele trei piese și anume :

1 † Pet-slani /b

2 Pīrslas [b]

3 † Petrusrestul legendei este lipsă datorită unei bateri neîngrijite. În câmp scut înclinat spre dreapta împărțit în două cartiere, primul cartier fasciat, al doilea plin.

În colțul din stînga scutul este timbrat de un colț în profil spre dreapta avînd deasupra acrila cu capul întors spre stînga și aripile închise, c.p.e. Deoarece toate cele șase monede prezentate s-au găsit împreună în morminte ele datează necropola respectivă, una din singurele necropole medievale din această perioadă cercetată exhaustiv, într-o perioadă precis delimitată, aceea a domniei lui Mircea cel Bătrîn.

Considerăm aceste descoperiri pentru istoria orașului București deosebit de valoroase. Domnia acestui voievod care a corespuns cu o perioadă de progres al forțelor de producție, o perioadă în care se întemeiază noi tirguri, în care se desfășoară o bogată activitate comercială a influențat în mod cert și așezările de pe teritoriul de mai tirziu al Cetății Bucureștilor. Săpăturile arheologice efectuate în București sînt mărturiile ale unei continue dezvoltări a economiei zonei respective, începută încă de la sfîrșitul secolului al XIV-lea iar săpăturile de la Străulești-Măicânești dovedesc că „în secolul al XV-lea, așezările de pe teritoriul de azi al Bucureștilor, înregistrau o prosperitate economică capabilă să asigure nu numai necesitățile gospodăriei țărănești și achitarea dărilor feudale, ci să creeze o cantitate de produse destinată schimbului”¹². Descoperirile numismatice la care ne-am referit deși găsite în morminte și nu în tezaur, prezintă totuși o realitate a vieții economice a acestei zone temeinic angrenată în circuitul economic al Țării Românești. Este astfel cert faptul că populația ce-și avea așezările pe acest teritoriu folosea o atare monedă în schimburile pe care le efectua.

Amintim că în această așezare de la Străulești-Măicânești în campania de săpături arheologice efectuate în vara anului 1965 a fost găsită și o piesă aparținînd lui Mihail I.

¹¹ Idem, inv. 12934, 12935 și 12936.

¹² Istoria orașului București, București, 1965, vol. I, p. 78.

Monnaies du temps de Mircea le Vieux

RÉSUMÉ

Cette communication se propose de présenter un groupe de monnaies émises au temps de Mircea le Vieux, découvertes pour la première fois sur le territoire de la capitale et qui se trouvent à présent dans les collections du Musée d'Histoire de Bucarest.

Les pièces ont été découvertes lors des fouilles effectuées en 1986–1987 dans l'ancienne nécropole du village Măcănești dont le foyer se trouve dans l'actuel quartier du nord-ouest de Bucarest, appelé Străulești.

Liste des illustrations

1. Ducat du temps de Mircea le Vieux
2. Monnaie du temps de Mircea le Vieux
3. Monnaie du temps de Mircea le Vieux
4. Ducats du temps de Mircea le Vieux.